

ALDA BERGLIND EGILSDÓTTIR
WANNES CAPPELLE

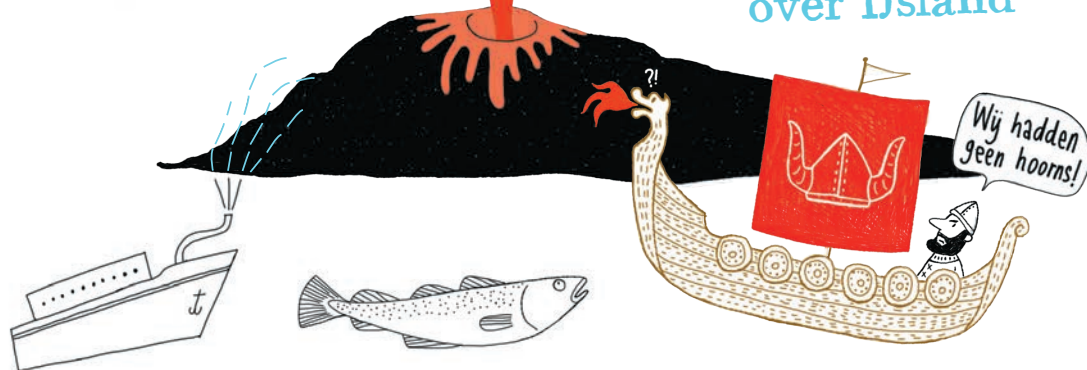
MET ILLUSTRATIES VAN
WENDY PANDERS

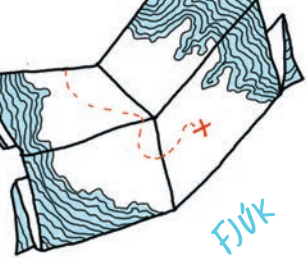

HOE
JE EEN
VULKAAN
KUNT
BLUSSEN

en andere weetjes
over IJsland

KALDI

FJÖK

STINNINGSGOLA

BLASTUR
FELLIBYLUR

STREYTA

AMRA

HET IS MOEILIK
OM HÉÉL IJSLAND
IN ÉÉN BOEK
TE KRIJGEN ALS
ER AL MINSTENS
HONDERD
VERSCHILLENDE
IJSLANDSE
WOORDEN VOOR
WIND BESTAAN.

ROK
GAMBUR

ANDVARI

STÓRSTORMUR
VINDUR

STROKA

ANDI

ALUR

MÚSARBY

KULDAST

STEYTINGUR

KULDASTREKKINGUR

STRYKUR

STORMUR

FOK
SNERRA

ROKSTORMUR

REMBINGUR

GERRINGUR

WAT JE NIET VINDT IN DIT BOEK:

- ❌ **ALLE USLANDSE KONINGEN EN KEIZERS.** Het zijn er namelijk alles bij elkaar opgeteld nul. Vanaf **1262** stond IJsland wel onder het gezag van Noorse en later van Deense koningen. Pas in **1944** verklaarde IJsland zich onafhankelijk en werd de republiek (= zonder koning) IJsland gesticht.
- ❌ **ALLE VELDSLAGEN EN OORLOGEN DIE OOIIT HEBBEN PLAATSGEVONDEN IN USLAND.** Ook hiervan zijn er niet al te veel geweest. Er was de onrustige dertiende eeuw, genoemd naar de familie Sturlungar, waarin verschillende IJslandse leiders vetes met elkaar uitvochten. Er was ook die keer in **1550** toen de katholieke bisschop letterlijk zijn hoofd kwijtraakte omdat IJsland protestants werd, maar verder lieten de IJslanders elkaar en anderen meestal met rust.
- ❌ **ALLE USLANDSE DORPEN EN STEDEN.** Ze zijn misschien niet allemaal even groot – in de kleinste dorpen wonen slechts vijftig tot honderd mensen, maar het zijn er verassend veel, als je de kaart bekijkt. Te veel om allemaal op te noemen.
- ❌ **ALLE BEZIENSWAARDIGHEDEN IN USLAND.** Dat zou ook onbegonnen werk zijn. Er is namelijk achter elke hoek wel iets moois of indrukwekkends te zien. Alleen al naar de hemel kijken is indrukwekkend, vooral als je het geluk hebt het noorderlicht of de middernachtzon te zien.
- ❌ **ALLE DIERSOORTEN IN USLAND.** Al hebben ze veel schattige dieren zoals de vriendelijke IJslandse herdershond, de witte poolvos of het IJslandse paard, dat met zijn schouderhoogte van **130** tot **150** cm vaak met een pony verward wordt. Deze sterke paarden krijgen het met hun dikke, langharige wintervacht niet gauw koud in de harde winters. Ze kunnen op vijf verschillende manieren lopen, terwijl de meeste paarden alleen stap, draf en galop kennen. IJslandse paarden kunnen ook in tölt en telgang lopen. Knappe paarden dus.
- ❌ **ALLE MODETRENDS IN USLAND.** IJsland is namelijk ontzettend modieus. Al zullen buitenlanders misschien vreemd opkijken bij het zien van hippe tieners gekleed in een 'kraftgalli', een dikke, donkerblauwe tuinbroek die het midden houdt tussen een overall en een skipak. Een andere niet te stoppen trend is de IJslandse wollen trui of 'lopapeysa'. Hoewel het IJslandse schaap de eilandbewoners al meer dan duizend jaar warm houdt, kreeg de razend populaire IJslandse trui pas in de jaren vijftig zijn huidige kenmerkende vorm en patroon. De inspiratie voor dit ringvormige schouderpatroon haalden de IJslandse breiers uit Zweden en Groenland.
- ❌ **ALLE LEKKERE GERECHTEN UIT USLAND.** IJslanders zijn vooral goed in het lekkerder maken van al bestaande wereldgerechten. Hun hotdog met drie(!) sauzen bijvoorbeeld is niet te versmaden. Een originele IJslandse lekkernij, die even smakelijk is als hij eruitziet, is het 'laufabrauð': een rond, zoet bladerdeegbrood dat met Kerstmis wordt gegeten. Families komen samen om prachtige patronen in het deeg te snijden voordat het gefrituurd wordt. Soms zijn ze zo mooi dat je ze haast niet durft op te eten.
- ❌ **ALLE USLANDSE INSECTEN.** Behalve een heleboel slechtgehumeurde wespen, die de dag vervloeken dat ze op dit koude eiland zijn beland, zijn er maar weinig insecten. In IJsland leven maar **1100** insectensoorten, tegenover een slordige **20.000** in andere Europese landen. De vervelende mug overleeft het zelfs niet in IJsland, dankzij het snel wisselende weer.

VINDGOLA

SUGUR

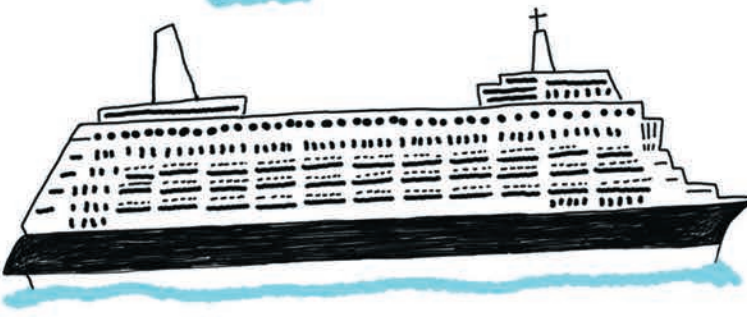
BAL

BRIMLEYSA

GROENLANDZEE

STRAAT van DENEMARKEN

Reykjahlíð

Akureyri

Sprengisandur

Egilsstaðir

Breiðdalsvík

Vatnajökull

Djúpivogur

Lakagigar

Höfn

NOORDELÏJKE
ATLANTISCHE
OCEAAN

WIL JE WETEN:

14

WAAROM ijsberen in IJsland niet kunnen overleven?

17

HOE IJsland aan zijn naam kwam?

LAVA

37

OF je lava kunt blussen?

34

WAAROM je maar beter goed kunt nadenken voor je een muts op je hoofd zet?

32

WAAROM IJslandse broers en zussen niet dezelfde achternaam hebben?

39

HOE de papegaaiduiker zijn oudoom verloor?

40

HOE Vikinghelmen horens kregen?

43

HOE erg IJslanders stinken?

61

HOE je je moet gedragen bij Vikingen?

58

HOE een IJslandse vulkaan mede de Franse Revolutie veroorzaakte?

57

WAAROM je nieuwe kleren moet krijgen met Kerstmis?

64

WAAROM IJsland niet Groenland heet?

68

WAT het bijzonderste museum is in IJsland?

63

HOE IJsland Groot-Brittannië op de knieën kreeg?

67

HOE de elfen het wegennet beïnvloeden?

21

WAAR het woord geiser vandaan komt?

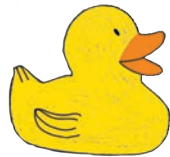

23

WAT Snæfellsjökull te verbergen heeft?

25

HOEVEEL letters het IJslandse alfabet telt?

18

WAAR het oudste parlement ter wereld is?

28

WAT het meest angstaanjagende deel van IJsland is?

26

WAAROM IJslandse snelwegen niet snel zijn?

31

WIE gevaarlijker is: een trol of een spook?

45

HOE men IJslands mooiste waterval redde?

46

HOE een meer van afvalwater een zwemparadijs werd?

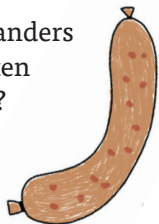

49

WIE Amerika écht ontdekt heeft?

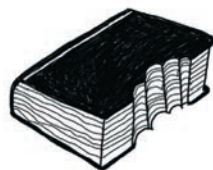
55

WAAROM IJslanders van vies eten houden?

52

WIE Edda is?

50

WAAROM IJslanders zulke grote lettervreeters zijn?

70

HOE Sæmundur de Wijze zijn schaduw verloor?

72

WAAROM je niet met oude vrouwen worstelt?

WINDLAND

'Ijs-land' is niet de meest logische naam voor dit eiland, hoewel het vlak bij de Noordpool ligt. Het klimaat is namelijk veel milder dan je zou denken. Daar zorgt de **Golfstroom** voor, een warme zeestroming die haar oorsprong vindt in de Golf van Mexico en helemaal tot aan IJsland komt. De lauwe lucht die de Golfstroom met zich meevoert, komt vervolgens in contact met de koude poollucht. Dit zorgt ervoor dat het weer in **IJsland** vaak stormachtig en erg wisselvallig is. Een bekend Ijslands grapje is dat wanneer het weer je niet bevalt, je gewoon vijf minuutjes moet wachten.

Een andere naam dan Ijs-land zou ook eerlijker zijn tegenover de **ijsberen**. Er ligt om het eiland heen namelijk veel te weinig ijs voor die dieren om te kunnen overleven. Toch komen er af en toe ongewild een paar op bezoek. Die arme beren drijven op een afgebroken ijsklomp van de Noordpool weg en belanden zo in IJsland. De dieren komen uitgehongerd aan wal en zijn dus levensgevaarlijk. Als het niet lukt ze te verdoven en naar hun thuisland terug te brengen, worden ze doodgeschoten.

Sneeuwland, zou dat misschien een betere naam zijn? Er wordt weleens beweerd dat de Inuit wel tweehonderd woorden hebben voor sneeuw, maar dat is een fabeltje. Het zijn er minder, maar toch wel heel wat meer dan bij ons. IJslanders kennen ook veel woorden voor sneeuw. Bovendien heeft IJsland een tiental gletsjers waar sneeuw en ijs het hele jaar door blijven liggen. Sneeuwland dan maar? Tja, dan doen we de **32** actieve vulkanen op het eiland tekort. Dan zouden we misschien beter over **Vuurland** kunnen spreken?

Als de IJslanders vandaag de dag zelf een nieuwe naam zouden mogen kiezen, dan zouden ze het waarschijnlijk eerder '**Windland**' of 'Stormland' noemen. Het waait er namelijk bijna altijd en IJslanders hebben nog meer woorden voor wind dan voor sneeuw. Ze spreken zelfs over de wind alsof het een levend wezen is. Bij felle noordenwind is de wind Kári op oorlogspad en kinderen moeten zich goed aankleden zodat de ijzige wind Kuldaboli (Koude Stier) niet in hun wangen bijt. De lievelingsbijnaam van de IJslanders voor hun thuisland is 'Rokrassgat', wat zoveel betekent als '**Winderig Poepgat**'.

In de rest van dit boek vertellen we je graag nog veel meer over de Winderige Poepgatenaren en hun eiland.

RUMBA

RUNTA

ROK

R&NA

ROKSTORMUR

REMBA

ROKRASSGAT

REMBINGUR

HEENREIS

In de negende eeuw vertrok Flóki Vilgerðarson met zijn 3 raven uit Noorwegen. Hij ging op ontdekkingsstocht op zoek naar Sneeuwland.

TERUGREIS

Tijdens een strenge winter stierf het vee van Flóki. Eenzaam en verkleumd verliet hij het zige eiland.

← IJSLAND ~~~~~ NOORWEGEN →

RAVENVERHALEN

*Krummi krúnkar úti
kallar á nafna sinn:
'ég fann höfuð af hrúti
hrygg og gæruskinn'
'Komdu nú og kroppaðu með mér,
Krummi nafni minn.'*

(volksliedje)

*Raafje kraait daarbuiten,
roept zijn naamgenoot:
'Ik vond een ram z'n kop,
z'n rug en schapenhuid.'
'Kom maar nu en pik met mij,
Raafje, naamgenoot.'*

Dit is maar een van de vele liedjes over de **raaf** die IJslandse kinderen al vanaf de kleuterschool leren zingen. De raaf (*hrafn*) heeft ook een bijnaam, **Krummi**, en er zijn tientallen liedjes, gedichten en verhalen over hem geschreven.

De zwarte vogel volgt de IJslanders al van toen ze nog Noren waren. Toen geloofde men in een heleboel goden, die allemaal hun eigen taak hadden. Ze woonden samen in een **godenrijk** dat Ásgarður heet. De bekendste onder hen is wellicht de dondergod Þór (Thor), maar Óðinn, die een van zijn ogen opofferde in ruil voor alwetendheid, was hun baas. Naast twee wolven had Óðinn ook twee raven: Huginn en Muninn. Die twee reisden de hele wereld over en brachten hem nieuws. Hun namen betekenen in het IJslands zoiets als 'Geheugen' en 'Onthouden'. Dat is niet voor niets, want raven zijn ontzettend slimme vogels. Je kunt ze goed temmen en zelfs woorden of zinnestjes leren zeggen.

Er wordt verteld dat **Flóki Vilgerðarson**, ook wel *Hrafna-Flóki* (of Raaf-Flóki) genoemd, in de negende eeuw drie van die getemde raven had. Nog voordat de eerste kolonisten zich in IJsland vestigden, had Flóki al gehoord over een **eiland** ten westen van Noorwegen dat men *Snæland* (**Sneeuwland**) noemde of *Garðarshólmi* (eiland van Garðar), naar de ontdekker van het eiland. Hij wilde er graag naartoe om te zien of het bewoonbaar was en nam drie raven mee. Toen hij de eerste raaf losliet, vloog ze meteen terug naar Noorwegen. De tweede vloog recht omhoog om even later weer op het schip te belanden. De derde raaf loodste Flóki en zijn mannen precies naar de plek die ze zochten. Maar tijdens een harde winter op het eiland stierven al zijn dieren. Flóki raakte verbitterd. Uitkijkend over een dichtgevroren fjord doopte hij het onherbergzame eiland '**IJsland**' en besloot terug te keren naar Noorwegen.

Flóki ging weg, maar de naam bleef. En raven zijn sindsdien een grote rol blijven spelen in de IJslandse **volksverhalen**. In de zomer bevolken vele duizenden raven de IJslandse bergen. Daar zoeken ze eieren van andere vogels of doen zich tegoed aan gevonden karkassen. In de winter komen ze dicht bij de dorpen op zoek naar kruimels of wat mensen hun toewerpen. Men zegt dat wie een raaf een aalmoes geeft, daarvoor beloond zal worden. Zo is er een verhaal over een raaf die een meisje terugbetaalt door haar te redden van een sneeuwlawine. Toch weet je het maar nooit met raven. Sommigen geloven dat ze tweemaal per jaar, in de lente en in de herfst, allemaal samenkomen en hun eigen parlement 'hrafna**Þing**' houden. Vooral de bijeenkomst in de lente kan gevaarlijk zijn, want daar besluiten de raven of ze dat jaar lief of stout zullen zijn!

BIJEENKOMST BIJ ALLEMENSENKLOOF

Spuwende vulkanen, kokende geisers en daverende aardbevingen. De eerste mensen die zich in IJsland kwamen vestigen, moeten wel gedacht hebben dat IJsland behekst was. Inmiddels weten we gelukkig dat dat niet zo is. Wetenschappers hebben ontdekt dat onze **aardbol** eigenlijk een hete, vloeibare bol is met een dikke korst eromheen – een beetje zoals een gigantische bitterbal. Die korst bestaat uit verschillende platen en die **platen** kunnen uit elkaar schuiven of met elkaar botsen. En wat blijkt? IJsland ligt precies op de plek waar twee van zulke platen traag, maar zeker uit elkaar aan het schuiven zijn: de Noord-Amerikaanse plaat en de Euraziatische plaat. En met traag bedoelen we dan ook heel traag: ze zijn daar al zo'n **150** miljoen jaar mee bezig. Wanneer die platen aan het schuiven slaan, beeft de aarde of ontstaan er scheuren waaruit gloeiendhete lava kan ontsnappen. Er kan ook een diepe **kloof** ontstaan.

In het natuurreservaat **Pingvellir** (spreek uit *Thinkvetlir*), op een uurtje rijden van Reykjavík, kun je zo'n kloof met je eigen ogen zien. Midden in een grote groene vlakte loopt een **7,7** kilometer lange kloof, die tussen steile rotswanden tot wel achtentwintig meter diep gaat. Beide kanten van de kloof schuiven in een jaar drie tot vier millimeter uit elkaar. Deze kloof wordt *Almannagjá* of '**Alleemensenkloof**' genoemd. De plek dankt haar naam aan het feit dat daar vroeger 'alle mensen' bijeenkwamen. Het was een prima plek om te schuilen voor de ijzige wind en er was heel veel plaats. Meer dan duizend jaar geleden werd daar, in Pingvellir (letterlijk vertaald: bijeenkomstveld) een van de oudste **parlementen** ter wereld opgericht. Leaders van het hele eiland kwamen er samen om wetten te maken en om te beslissen over het lot van dieven en moordenaars. Plaatsnamen als *Drekkingarhylur* ('verdrinkingsvijver'), *Brennugjá* ('verbrandingskloof'), *Höggstokkseyri* ('hakbloklandtong') of *Gálgaklettur* ('galgenrots') doen weinig goeds vermoeden over het lot van deze **misdadigers**.

IJsland heeft niet alleen met het parlement de primeur. Vigdís Finnbogadóttir, lerares Frans, artistiek directeur van een theater en reisgids, werd in **1980** de vierde president van IJsland en was daarmee 's werelds eerste vrouwelijke, rechtstreeks door het volk gekozen **president**. Vigdís was ook de eerste alleenstaande vrouw die een kind mocht adopteren in IJsland. Daardoor werd ze ook meteen de eerste alleenstaande moeder die als staatshoofd werd verkozen.

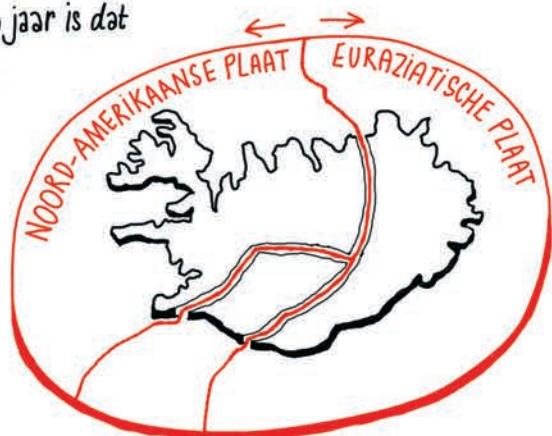
Pingvellir behoort samen met de waterval Gullfoss en **Geysir** tot de zogenaamde **Gouden Cirkel**: de drie merkwaardigste bezienswaardigheden die je op één dag vanuit Reykjavík kunt bezoeken.

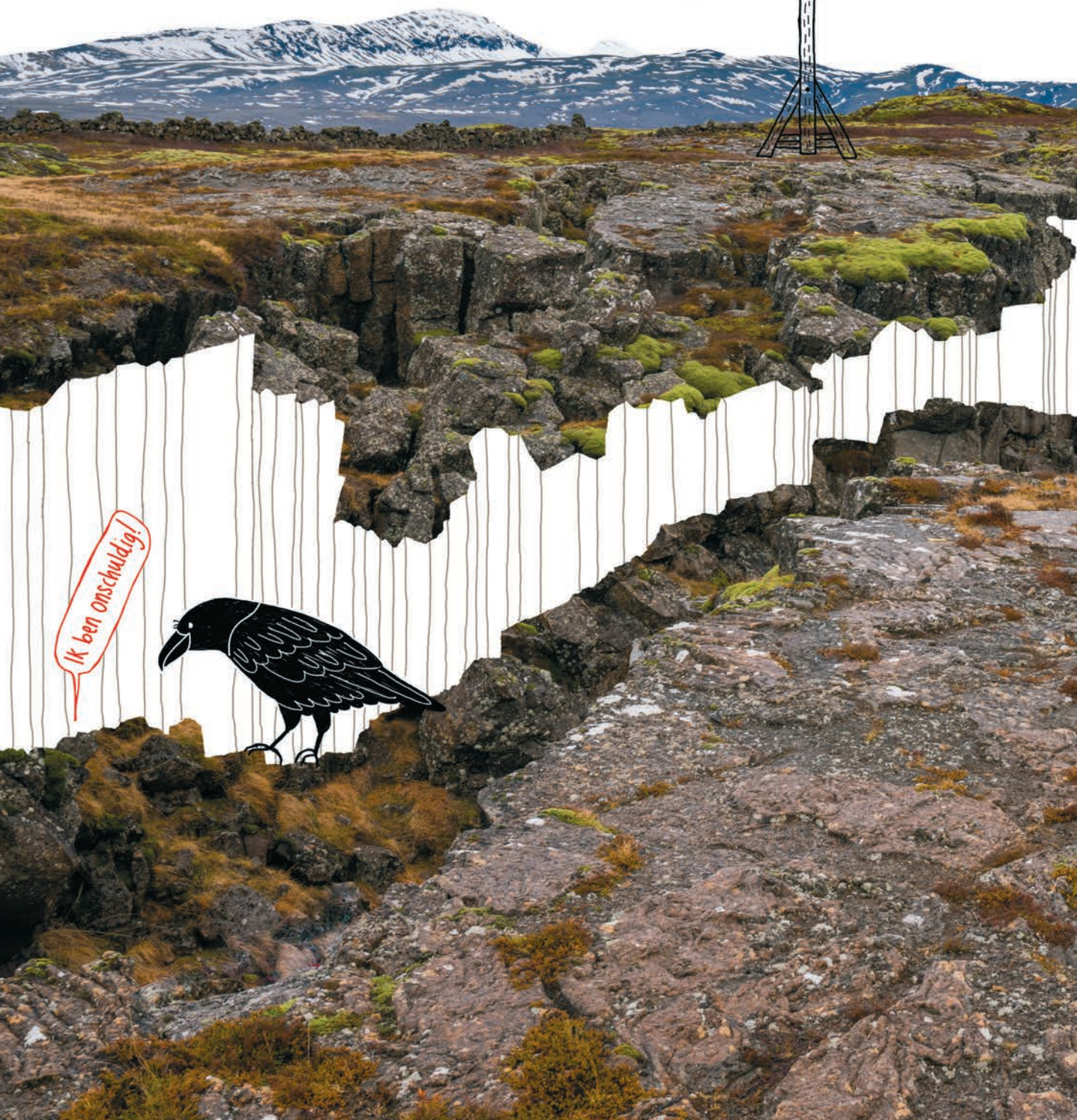
SCHEUR

Eik jaar scheurt de aarde 3 à 4 mm verder open. In 10 jaar is dat ruim 3 cm.

MISDADIGERS

Galgenrots, Hakbloklantong en Verbrandingskloof. Bij de kloof werden misdadigers berecht.

Ik ben onschuldig!

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2017

Tekst: Alda Berglind Egilsdóttir en Wannes Cappelle

Illustraties: Wendy Panders

Vormgeving: Studio Lannoo, Mieke Verloigne

D/2017/45/420

NUR 232/212

978 94 01 44282 4

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.